

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W., powód R. T. wniósł o ustalenie, że w okresach od 4 września 1978 r. do 20 września 1982 i od 2 listopada 1983 r. do 31 października 1997 r. pracował w warunkach szkodliwych.

W uzasadnieniu pozwu podał, że w w/w okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się montażem, konserwacją i remontem telefonicznych linii kablowych podziemnych i napowietrznych. Obowiązywała go skrócona dobową norma czasu pracy.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, ale jednocześnie w odpowiedzi na pozew uznała powództwo poza okresem od 1 lipca 1991 r. do 31 października 1997 r., wskazując, iż powód nie musi szukać ochrony prawnej co do żądania obejmującego okres przed 1 lipca 1991 r. Po tej dacie powód zajmował stanowiska kierownika kolumny oraz kierownika wieloosobowego stanowiska pracy. Te stanowiska nie zostały ujęte w wykazie zamieszczonym w zarządzeniu nr 33 Ministra Łączności z 16 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu łączności. Nadto zakres obowiązków powoda nie obejmował zadań uprawniających kwalifikujących do pracy w szczególnych warunkach. Obowiązki te polegały na zarządzaniu podległymi pracownikami, szkoleniu, nadzorze oraz na czynnościach administracyjno-biurowych.

W piśmie z 30 października 2019 r. pozwana jednoznacznie uznała powództwo obejmujące okres od 4 września 1978 r. do 30 czerwca 1991 r. W pozostałym zakresie wniosła o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód rozpoczął świadczenie pracy dla poprzedników prawnych pozwanej od 1 marca 1976 r. Do 3 września 1978 r. jego pracodawcą był (...) w S.. Następnie był nim (...) w S.. Między 21 kwietnia 1982 r. i 21 października 1983 r. powód odbywał zasadniczą służbę wojskową. Do pracy powrócił 2 listopada 1983 r. Od 1 kwietnia 1989 r. do 31 grudnia 1992 r. pracodawcą powoda zostało przedsiębiorstwo (...), (...) w S.. Następnie powód stał się pracownikiem (...) Spółki Akcyjnej Zakładu (...) w S., która od roku 2013 funkcjonuje pod firmą (...) Spółka Akcyjna.

Dowód:

- umowy k. B2, B13, B41 akt osobowych
- kserokopia książeczki wojskowej k. B28 akt osobowych
- karta instruktarzu wstępnego k. B30 akt osobowych
- pismo z 31.03.89 r. k. B50 akt osobowych
- pismo z 28.12.91 r. k. B61 akt osobowych

W okresie od 4 września 1978 r. do 30 czerwca 1991 r., z przerwą obejmującą czas odbywania zasadniczej służby wojskowej, powód pracował w warunkach szkodliwych.

Okoliczność bezsporna

Od 1 marca 1985 r. powód świadczył pracę w zespole pomiarowym. W dniu 1 lipca 1991 r. powierzono mu pełnienie obowiązków na stanowisku kierownika kolumny pomiarowo-ciśnieniowej.

W zakresie jego obowiązków wpisano, iż ma nadzorować i wykonywać czynności z prawidłową pracą urządzeń kontroli ciśnieniowej, w szczególności:

- wykonywać bieżące przeglądy i naprawy sprzężarek,

- wykonywać bieżące przeglądy tablic kontroli sygnalizacyjnych,
- wykonywać okresowe przeglądy przegród gazoszczelnych,
- wykonywać montaż i demontaż złączy gazoszczelnych,
- lokalizować uszkodzenia w kablach telekomunikacyjnych,
- nadzorować wykonanie innych pomiarów elektrycznych kabli telekomunikacyjnych,
- prowadzić bieżącą ewidencję materiałów i narzędzi znajdujących się na stanie kolumny,
- zabezpieczać sprzęt, narzędzia i odzież ochronną pracowników,
- informować przełożonych o stwierdzonych nieprawidłowościach,
- szkolić pracowników,
- odpowiadać za jakość pracy pracowników,
- ponosić odpowiedzialność służbową i materialną,
- przestrzegać przepisów BHP,
- zachowywać tajemnicę służbową.

Kolejna zmiana stanowiska powoda miała miejsce 1 kwietnia 1992 r., kiedy to został pełniącym obowiązki kierownika wieloosobowego stanowiska pracy. Zakres obowiązków powoda nie uległ zmianie. Jego wynagrodzenie składało się m.in. z dodatku za pracę w warunkach uciążliwych, szkodliwych i niebezpiecznych.

Od 1 stycznia 1996 r. powód zajmował stanowisko kierownika wieloosobowego stanowiska pracy. Zakres jego obowiązków na tym stanowisku nie uległ większym zmianom, w szczególności nie powierzono mu czynności administracyjno-biurowych.

W dniu 1 listopada 1997 r. powód objął stanowisko kierownika wieloosobowego stanowiska pracy.

Od 1 czerwca 2000 r., w związku ze zmianą struktury organizacyjnej (...) S.A. powoda skierowano do pracy w Pionie Sieci Wydziale (...) (...) – Miasto O. Ś.. Tam, z dniem 1 lipca 2000 r. powód objął stanowisko kierownika grupy technicznej. Wykonywał tam dotychczasowe obowiązki.

Kolejna zmiana zajmowanego stanowiska nastąpiła 1 maja 2002 r., kiedy to powód objął stanowisko specjalisty w D. (...) w Pionie Sieci. Ze zmianą tą nie wiązała się zmiana zakresu obowiązków. Następną zmianą miała miejsce 1 lipca 2002 r. Powód objął wówczas stanowisko specjalisty do spraw administracji systemu PasTel. Jako zadania szczegółowe powierzono mu:

- kontrolę poprawności i kompletności danych paszportyzacyjnych w systemie PasTel,
- współpracę z innymi komórkami organizacyjnymi obszaru, w szczególności z komórkami sieci dostępowych
- kontrolę bezpieczeństwa danych,
- kontrolę dostępu do danych,
- przestrzeganie ustawy o ochronie danych osobowych,

- definiowanie operatorów i grup operatorów, ustalanie ich uprawnień,
- ustalanie dostępności do funkcji występujących w systemie dla poszczególnych użytkowników,
- śledzenie zmian w paszportach obiektów,
- obsługa raportów niestandardowych.

Od dnia 1 sierpnia 2004 r. powodowi powierzono stanowisko głównego specjalisty w (...) w Sekcji (...). Do zadań szczegółowych na tym stanowisku zaliczono:

- kontrolę poprawności i kompletności danych paszportyzacyjnych w systemie PasTel,
- współpracę z innymi komórkami organizacyjnymi obszaru, w szczególności z komórkami sieci dostępowych
- kontrolę bezpieczeństwa danych,
- kontrolę dostępu do danych,
- przestrzeganie ustawy o ochronie danych osobowych,
- współpracę z Pionem Informatyki,
- współpracę z producentem aplikacji w ramach projektu (...),
- współpracę z użytkownikami aplikacji,
- prowadzenie szkoleń w zakresie obsługi aplikacji,
- prowadzenie ewidencji i weryfikację uprawnień użytkowników aplikacji,
- weryfikację i usuwanie usterek zgłaszanych przez użytkowników,
- śledzenie zmian w paszportach obiektów,
- obsługę raportów niestandardowych.

W kolejnym roku doszło do zmiany struktury organizacyjnej (...) S.A., wskutek czego, z dniem 1 września powód zajmując dotychczasowe stanowisko głównego specjalisty pracował w (...). Do szczegółowych zadań na tym stanowisku należały:

- kontrolę poprawności i kompletności danych paszportyzacyjnych w aplikacji PasTel,
- współpraca z innymi komórkami OT S., w zakresie utrzymania poprawności danych w aplikacji PasTel,
- nadzór i kontrola poprawności wykonywania obowiązujących sprawozdań i statystyk,
- analizowanie i raportowanie efektów działalności komórek w zakresie wprowadzonych danych do aplikacji PasTel,
- udział w rozwiązywaniu problemów zgłaszanych przez komórki SNS/ZZ i SNS/U i ich monitorowanie w zakresie aplikacji PasTel,
- wykonywanie okresowych raportów i sprawozdań przydzielonych do stanowiska,
- aktywny udział w projektach i wdrożeniach aplikacyjnych realizowanych na terenie OPS S.,

- wykonywanie innych zadań służbowych zleconych przez kierownika działu,
- weryfikacja map cyfrowych projektowych i powykonawczych.

Zmiany w zakresie stanowisk zajmowanych przez powoda i ich ulokowania w strukturze organizacyjnej (...) S.A. miały miejsce jeszcze 1 września 2006 r., 1 czerwca 2007 r. oraz 1 czerwca 2008 r., ale wpłynęło to na zakres obowiązków powoda. Zmieniono je dopiero na mocy porozumienia z 7 czerwca 2010 r. Wówczas powierzono powodowi:

- opracowywanie, uzgadnianie i kontrolę warunków technicznych sieci,
- opiniowanie i uzgadnianie projektów technicznych infrastruktury sieciowej,
- odbiory robót inwestycyjnych TP oraz inwestorów zewnętrznych oraz nadzór nad robotami,
- utrzymanie danych o zasobach fizycznych i logicznych sieci,
- dbanie o jakość i aktualność danych o zasobach fizycznych i logicznych sieci,
- prowadzenie dokumentacji i sprawozdawczości wymaganej zewnętrznymi aktami prawnymi,
- działania związane z decyzjami organów nadzoru budowlanego,
- zarządzanie zasobami sieci,
- działania związane z obsługą roszczeń, współpraca z komórkami obsługującymi roszczenia,
- prowadzenie projektów i udział w nich,
- sporządzanie analiz, sprawozdań, raportów, rekomendacji.

Te z kolei zmieniło następne porozumienie zmieniające z 1 kwietnia 2013 r. Sformułowano w nim następujące zadania:

- opiniowanie rozwiązań i projektów technicznych na dzierżawę infrastruktury, rozbudowę, przebudowę, remonty, modernizacji i likwidację sieci dostępowej dla klientów zewnętrznych,
- przygotowywanie i opracowywanie warunków technicznych na dzierżawę infrastruktury, rozbudowę, przebudowę, remonty, modernizacji i likwidację sieci dostępowej dla klientów zewnętrznych
- wydawanie uzgodnień branżowych kontrahentom zewnętrznym w zakresie obowiązujących regulacji oraz organów administracji,
- bieżąca aktualizacja i utrzymywanie danych o zasobach fizycznych w systemach i dokumentacji, wynikająca z działań operacyjnych.

Ostatnia zmiana zakresu obowiązków powoda dokonała się na mocy porozumienia z 17 czerwca 2016 r. Wśród nowych obowiązków wyliczono:

- opracowywanie i wdrażanie optymalnego zarządzania informacją o infrastrukturze dla otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego w realizacji procesów operacyjnych,
- kreowanie i wdrażanie rozwiązań poprzez inicjatywy i projekty,
- zapobieganie nieefektywnościom wykorzystania zasobów ewidencyjnych sieci,

- aktualizacja danych o zasobach sieci w systemach ewidencyjnych w celu realizacji procesów dostarczania i utrzymania usług OPL,
- zarządzanie dokumentacją i danymi o infrastrukturze dla optymalnej realizacji zadań operacyjnych,
- opiniowanie i uzgadnianie dokumentacji technicznych z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym,
- zapewnianie zgodności projektów z obowiązującymi normami i przepisami prawa,
- wykonywanie analiz wykorzystania zasobów sieci,
- optymalizacja zasobów sieci,
- współpraca z klientem zewnętrznym i wewnętrznym z zakresie dostarczania danych o infrastrukturze.

Dowód:

- pismo z 01.03.85 r. k. B35 akt osobowych
- pismo z 26.06.91 r. k. B58 akt osobowych
- zakresy czynności k. B72, B96 akt osobowych
- pismo z 17.11.97 r. k. B86 akt osobowych
- pismo z 31.05.00 r. k. B106 akt osobowych
- pismo z 30.06.00 r. k. B108 akt osobowych
- pismo z 808.05.02 r. k. B121 akt osobowych
- pismo z 09.08.02 r. k. B123 akt osobowych
- karty stanowiska pracy k. B124, B134, B143, B164 akt osobowych
- pismo z 22.07.04 r. k. B133 akt osobowych
- pismo z 12.09.05 r. k. B 142 akt osobowych
- pismo z 13.09.06 r. k. B149 akt osobowych
- porozumienie z 27.06.07 r. k. B151 akt osobowych
- pismo z 03.06.08 r. k. 155 akt osobowych
- pismo z 14.06.11 r. k. B169 akt osobowych
- porozumienie z 01.04.13 r. k. B176 akt osobowych
- porozumienie z 16.06.16 r. k. B186 akt osobowych
- pismo z 25.05.92 r. k. 23
- zeznania świadka M. L. k. 155

Zmiana stanowiska powoda w lipcu 1991 r. sprowadziła się do tego, że oprócz naprawy, rozbudowy sieci telekomunikacyjnej, dodatkowo miał on kierować zespołem monterów, w skład którego sam wcześniej wchodził,

i który tymi naprawami i rozbudową się zajmował. W praktyce do 31 października 1997 r. powód jako kierownik dalej zajmował się lokalizowaniem uszkodzeń sieci telekomunikacyjnej w terenie. Po uzyskaniu informacji o awarii powód wraz ze współpracownikami udawali się w obszar, gdzie występowała i stopniowo zawężali obszar poszukiwań wykonując pomiary sieci w studniach telekomunikacyjnych. Byli tam narażeni na oddziaływanie szkodliwych czynników technicznych, w tym oparów ołowiu i gazów błotnych.

Gdy akurat powód z jego zespołem nie zajmowali się usuwaniem awarii, również wykonywali pracę w studniach przy rozbudowie i remontach sieci kablowych.

Do obowiązków stricte kierowniczych powoda należało codzienne składanie meldunków przełożonemu co do zadań planowanych na dany dzień i lokalizacji prac. Natomiast po zakończeniu prac i powrocie do zakładu pracy uzupełniał dziennik robót.

Powód z zespołem wykonywał obowiązki od godziny 7.00 do 14.00, ale gdy awarii nie udało się usunąć w tym czasie, pracował aż do skutecznego jej usunięcia.

Dowód:

- zeznania K. S. k. 95a-95av
- zeznania J. D. k. 95av-95b
- zeznania J. S. k. 95b-95bv
- zeznania L. A. k. 95bv
- przesłuchanie R. T. k. 172-172v

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgłoszonych przez strony i zawartych w aktach osobowych powoda, a nadto w oparciu o zeznania świadków i przesłuchanie powoda. Dowody te nie pozostawały ze sobą w sprzeczności i pozwoliły na dokonanie stanowczych ustaleń.

Podstawę żądania powoda stanowił 189 k.p.c. Zgodnie z jego powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Celem powództwa opartego na w/w przepisie jest wyeliminowanie stanu niepewności co do istnienia lub treści określonego stosunku prawnego. Strona występująca z żądaniem ustalenia winna wykazać interes prawny rozumiany jako potrzeba prawna, wynikająca z sytuacji prawnej, w jakiej się znalazła. Jeżeli z prawa przedmiotowego nie wynika, że strona ma potrzebę ustalenia, wyrok ustalający jest zbyteczny. Wydanie wyroku ustalającego ma sens wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. Nadto ustalenie stosunku prawnego lub prawa może nastąpić tylko wtedy, gdy twierdzony stosunek prawny rzeczywiście istnieje. Interes prawny w żądaniu ustalenia zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 5 kwietnia 2007 r., sygn. II AUa 1518/05). Nie jest to jednak wystarczający wymóg dla ustalenia istnienia interesu prawnego. Ugruntowanym zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie jest pogląd, wedle którego interes prawny nie istnieje, gdy powód może uzyskać ochronę swoich praw w innym postępowaniu, np. w procesie o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaratorywnym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 4 stycznia 2008 r., sygn. III CSK 204/07, 6 czerwca 1997 r., sygn. II CKN 201/97, 21 stycznia 1998 r., sygn. II CKN 572/97, 5 października 2000 r., sygn. II CKN 750/99, 29

marca 2001 r., sygn. I PKN 333/00, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28 listopada 2006 r., sygn. I ACa 888/06). Stanowisko to wynika przede wszystkim ze względów celowości i ekonomii procesowej.

Powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 1999 r., sygn. I PKN 597/98). Wyrok ustalający sam w sobie może stanowić dowód w innym postępowaniu, to jednak wyłączone jest istnienie interesu prawnego, jeżeli jedynym celem strony w wytoczeniu powództwa jest uzyskanie wyroku ustalającego jako dowodu na potrzeby innego postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 listopada 1971 r., sygn. I PR 344/71).

Należy pamiętać, że wytoczenie powództwa o ustalenie stosunku pracy przeciwko pracodawcy przed sądem pracy nie jest jedynym sposobem uzyskania potwierdzenia stosunku pracy. Samodzielne ustalenia faktyczne w tym zakresie mogą być czynione również na potrzeby innych postępowań, w tym również karnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2010 r., sygn. II PK 157/09, uchwała Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2005 r., sygn. I KZP 34/09). Wówczas okoliczność istnienia stosunku pracy jest ustalana przesłankowo, czyniąc bezcelowym powództwo o ustalenie stosunku pracy, o ile jedynym celem takiego ustalenia jest przedstawienie dowodu w innym postępowaniu.

Mając na uwadze powyższe poglądy, w pierwszej kolejności ustalić należało istnienie interesu prawnego po stronie powoda.

W tym zakresie należy powołać się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, które jednoznacznie wskazuje, że na podstawie art. 189 k.p.c. pracownik ma interes prawny w ustaleniu rzeczywistej treści realizowanego stosunku pracy, jeżeli dochodzone ustalenie ma charakter niemajątkowy lub oparte na nim potencjalne roszczenia majątkowe mogą się zaktualizować dopiero w przyszłości (por. wyroki SN z 5 grudnia 2002 r., sygn. I PKN 629/01, z 2 czerwca 2006 r., sygn. I PK 250/05). Sąd Najwyższy wyraził w nich stanowisko

Powodowi aktualnie nie przysługują żadne roszczenia, za pomocą których mógłby usunąć niepewność prawną co do charakteru swojej pracy w pozwanej spółce. W szczególności nie stara się on o zasiłek przedemerytalny lub o wcześniejszą emeryturę. Ustalenie jest niezbędne w celu usunięcia obiektywnej niezgodności co do rzeczywistego zatrudnienia realizowanego w spornym okresie. Z pewnością będzie ono konieczne dla zweryfikowania różnych uprawnień, które nie są jeszcze określone lub zaktualizowane, ale mogą być przedmiotem jego potencjalnych roszczeń w przyszłości.

Dlatego też Sąd uznał, iż powodowi przysługuje interes prawny w żądaniu ustalenia pracy w szczególnych warunkach.

Poza sporem w sprawie była okoliczność, iż powód w okresie od 4 września 1978 r. do 30 czerwca 1991 r. (pominąwszy okres odbywania zasadniczej służby wojskowej między 21 kwietnia 1982 r. i 21 października 1983 r.) powód wykonywał pracę w szczególnych warunkach pracując jako telemonter, młodszy instruktor techniczny, instruktor techniczny. Okoliczność tą pozwana przyznała powołując się na zapisy zarządzenia nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu łączności (Dz.Urz.UTRiP nr 3, poz. 32). W załączniku nr 1, wykazie A, dziale VIII, pkt 20 tego zarządzenia ujęto m.in. stanowiska, telemontera, młodszego instruktora technicznego, instruktora technicznego i starszego instruktora technicznego. Powód wykonywał pracę na tych stanowiskach. Wraz ze współpracownikami tworzył zespół, który zajmował się lokalizowaniem uszkodzeń sieci telekomunikacyjnej w terenie i ich usuwaniem. Praca ta z zasady odbywała się w studniach telekomunikacyjnych i związana była z narażeniem na oddziaływanie szkodliwych czynników technicznych, w tym oparów ołowiu i gazów błotnych. Nadto zajmował się rozbudową i remontami sieci kablowych, co również wymagało pracy pod ziemią.

Z zebranego materiału dowodowego w postaci dokumentów zawartych w aktach osobowych powoda oraz zeznań świadków K. S., J. D., J. S., L. A. i przesłuchania powoda wynika, że od 1 lipca 1991 r. do 31 października 1997 r. powód realizował tożsame zadania z tą różnicą, że dodatkowo kierował zespołem, którego wcześniej był członkiem. Jego rzeczywisty zakres obowiązków poszerzył się o codzienne składanie meldunków przełożonemu co do zadań planowanych na dany dzień i lokalizacji prac oraz wypełnianiu dziennika robót po powrocie do zakładu pracy. Nadal

jednak świadczył pracę w skróconym czasie. Do tego otrzymywał dodatek do wynagrodzenia za pracę w szczególnych warunkach.

Jedynym osobowym źródłem dowodowym zgłoszonym przez pozwaną, w postaci zeznań świadka M. L., nie dyskwalifikowało powyższych dowodów, albowiem świadek ten nie posiadał wiedzy odnośnie rzeczywistych obowiązków wykonywanych przez powoda.

Kierownicze obowiązki powoda w praktyce stanowiły margines jego pracy. Równie dobrze mógł je wykonywać jako monter, czy instruktor, o ile zostałyby mu powierzone. Okoliczność, iż w ciągu doby pracowniczej pracownik stale narażony na oddziaływanie czynników szkodliwych wykonuje w nieznacznym ułamku tej doby czynności administracyjno-biurowe, nie może dyskwalifikować go jako wykonującego pracę w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie przyjmuje pogląd, iż to nie oznaczenie stanowiska przypisanego pracownikowi, ale zakres faktycznie wykonywanych czynności determinuje stwierdzenie, że jego praca wykonywana była w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze.

Ostatecznie zatem powództwo należało w całości uwzględnić, czemu Sąd dał wyraz w pkt I wyroku.

W toku postępowania Skarb Państwa – Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie tymczasowo poniósł koszty opłaty od pozwu. Stosownie do wyniku sprawy i unormowania zawartego w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 98 k.p.c. – Sąd w pkt II wyroku obciążył pozwaną w/w kosztami sądowymi.

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)